

Бутенко Л. Л. Силлабус навчальної дисципліни як складник навчально-методичного забезпечення методологізації загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів. *Пріоритетні напрями розвитку сучасних педагогічних та психологічних наук* : зб. наук. робіт учасн. Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 11 – 12 серп. 2017 р.). Одеса : ГО „Південна фундація педагогіки”, 2017. С. 108-111.

Бутенко Л.Л., кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки

ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”,

м. Старобільськ, Луганська обл., Україна

СИЛЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЯК СКЛАДНИК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕТОДОЛОГІЗАЦІЇ ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Сучасні вимоги до організації навчально-виховного процесу у вишах зумовлені запитом суспільства щодо підготовки фахівців, здатних до виконання завдань професійної діяльності в умовах бурхливого розвитку інформаційного простору, вирішення практичних завдань на основі креативного підходу, особистісної активності, сформованих умінь цілепокладання та прогностичної діяльності. Методологізація професійної підготовки педагогічних та науково-педагогічних працівників пов'язана із орієнтацією змісту та операціональних складників навчального процесу на методологію діяльності як систему науково-пізнавальних евристик, процедурних правил, принципів та прийомів, що складають підґрунтя професійної діяльності фахівця. Відповідно актуалізується завдання організації освітнього процесу з орієнтацією на самостійну роботу як провідний вид навчальної діяльності майбутніх фахівців. Вимогою часу постає трансформування студента з пасивного споживача навчальної інформації в активного суб'єкта, здатного до цілісного бачення професійної ситуації, формулювання проблем, обґрунтування шляхів їхнього вирішення на основі комплексу відповідного ресурсного забезпечення,

аргументування вибору того чи іншого рішення в умовах потенційної багатовимірності та невизначеності професійного середовища.

Особливої гостроти проблема організації самостійної роботи студентів, формування відповідального ставлення до навчальної діяльності і, у перспективі, до майбутньої професійної діяльності набуває за умови поширення в студентському середовищі таких явищ, як споживацька ідеологія у навчання, прокрастинація, „гра” в імітацію, академічна недоброчесність.

Варто зазначити, що в сучасних умовах трактування самостійної роботи змінюється від її розуміння як форми позааудиторної роботи у навчальному закладі до активної ініціативної діяльності особистості у навчальному процесі в цілому, яка пов'язана із навчальною автономією, пошуком раціональних способів навчальної діяльності, формуванням мотивації та навичок цілепокладання як підґрунтя успішності особистісного та професійного розвитку, розвитком рефлексивної позиції як основи самоконтролю, самовдосконалення та прогнозування свого професійного майбутнього. Належний рівень організації самостійної роботи студентів набуває особливого значення в умовах значного збільшення годин на таку форму навчання у вишах, поширення дистанційних форм навчання, інформальних та неформальних способів набуття знань, умінь та навичок, активізації професійної мережевої взаємодії майбутніх фахівців тощо.

Одним із важливих елементів навчально-методичного забезпечення методологізації майбутніх педагогічних та науково-педагогічних працівників у цілому та організації їхньої самостійної роботи зокрема в умовах трирівневої системи освіти в Україні необхідно розглядати *силлабус* як навчально-методичну програму дисципліни, яка містить необхідну інформацію для успішного опанування студентами того чи іншого курсу. Досвід використання силлабусів наявний у вишах Казахстану, Білорусі (Мінінський університет), окремих навчальних закладах України, зокрема в Європейському університеті (м. Київ). В американських вишах силлабус репрезентовано як

документ, що містить провідні характеристики навчальної дисципліни та виступає засобом комунікації між викладачем та студентом.

Теоретико-методичні засади підготовки силлабусу навчальної дисципліни розглядають такі науковці, як М. Груздева, С. Каштанова, К. Плешанов, М. Прохоров, Н. Туkenова, А. Шкунова та ін. Сутнісні ознаки силлабусу як плану-конспекту навчального курсу для студентів досліджували О. Гітман та М. Гітман [1], організацію самостійної роботи студентів з педагогічних дисциплін на основі використання силлабусу досліджує Л. Качалова [2]. Науково-методичні рекомендації з проектування силлабусів представлено у праці Д. Нурманбетової та Л. Нефедової [3].

Термін „силлабус” має давнє походження, у перекладі з латині (*Syllabus*) означає каталог або перелік, що у свою чергу пов'язано із трансформацією грецького слова *σίτυβας sittubas* (у буквальному перекладі – „етикетка, зміст”). Уперше в офіційному обігу слово „силлабус” з'явилося у 1864 р. у назві документу римсько-католицької церкви „Syllabus of Errors” – перелік помилок, що були виявлено в доктринах та практиках та вимагало роз'яснення або уточнення їх розуміння. Сучасний етап розвитку теорії та практики вищої школи репрезентує розуміння силлабусу як засобу управління та самоуправління навчальною діяльністю майбутніх фахівців, навчально-методичної програми дисципліни, яка містить необхідну інформацію для успішного опанування студентами того чи іншого курсу. Силлабус призначено саме для студентів – потенційної адресної групи, є персоніфікованою програмою викладача для навчання студентів, що оновлюється на початок кожного навчального року.

Теоретичним підґрунтям розробки та упровадження силлабусу в освітній процес сучасних ВНЗ, на нашу думку, слід визнати: діяльнісний, суб'єктний, особистісно зорієнтований, компетентнісний методологічні підходи, ідеї структурної аналітики (О. Анисимов, К. Данцер, Е. Тан, Д. Мольх та ін.), теорії цілепокладання (П. Друкер, Ф. Котлер, М. Фолетт, Ю. Швалб та ін.), формування мотивації навчальної діяльності студентів (Н. Волова, Т. Гордєєва,

С. Занюк, О. Карпова, В. Климчук, О. Кочарян, В. Павленко, С. Пакуліна, Л. Сердюк, Є. Фролова та ін.), теоретико-методичні засади організації самостійної роботи студентської молоді (Л. Богомолова, Г. Гордіянова, В. Козаков, А. Кучерявий, О. Муковіз, М. Солдатенко, Л. Старикова та ін.).

Розробляється силлабус на засадах освітньо-кваліфікаційної характеристики, освітньо-професійної програми підготовки фахівця того чи іншого рівня та відповідного навчального і робочого навчального планів, з урахуванням логічної моделі викладання дисципліни. Як правило, уніфікованої форми силлабусу не передбачено, викладач має право самостійно визначати важливі та необхідні його компоненти. Силлабус надається студентам до початку вивчення навчальної дисципліни та може включати такі розділи: *реквізити навчального предмету* (назва, кількість кредитів, модулів та змістових модулів, загальна кількість годин вивчення дисципліни, спосіб атестації; рік, курс та семестр вивчення; галузь знань, шифр та назва спеціальності; кафедра, за якою закріплена дисципліна), *інформація про викладача, контакти для зворотного зв'язку; опис навчального предмету, мету* (короткий та чітко сформований запис про досягнення головного результату при вивченні даного курсу) та завдання; *кінцеві результати навчання у контексті моделі компетенцій фахівця певного профілю; пререквізити* (перелік дисциплін, що передують навчальному курсу та виступають підґрунтям для його успішного опанування) та *постреквізити* (перелік дисциплін, які вивчатимуться після роботи за даним курсом та вимагатимуть системних знань, умінь та навичок з цього курсу); *політика курсу*, в тому числі політика академічної поведінки та етики; *зміст курсу*, теми практичних занять, завдання для самостійної роботи із зазначенням термінів виконання та форм контролю, методичні рекомендації щодо виконання завдань для самостійної роботи, індивідуально-творчих завдань, час консультацій; *політика та критерії оцінювання*, система розрахунку балів за підсумком вивчення дисципліни; *список основної та додаткової літератури*, який містить тільки ті джерела, які студенти будуть реально читати та використовувати для роботи.

З урахуванням реалізації завдань методологізації загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів розробка та використання силлабусу сприяє, *по-перше*, формуванню цілісності образу майбутньої діяльності, холістичності мислення (О. Михальський, В. Никитенко та ін.), оскільки образ результату діяльності передуює самій діяльності, створює передумови для формування планів, стратегій діяльності, вибору форм та методів її здійснення; *по-друге*, проектуванню майбутньої діяльності з урахуванням хронотопу „час – простір”, темпоральності розвитку здібностей особистості; *по-третьє*, формуванню навичок цілепокладання, усвідомлення цілей та завдань вивчення конкретної навчальної дисципліни як передумови переведення об’єктивного значення певного інформаційного контенту в суб’єктивний смисл як основу для формування проактивної позиції стосовно власного навчання.

Силлабус ураховує необхідність формування навчального контенту з опорою на рівень засвоєння інших навчальних дисциплін та інтелектуальних можливостей студентів, а також припустимої зоні утруднень, створення конструктивних утруднень (згідно положень комплікології О. Подд’якова).

Аналіз сутності силлабусу, основних вимог до його складання дозволяє виокремити такі *функції силлабусу* в контексті методології загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів та науково-педагогічних працівників, як інформаційна, організаційна, розвивальна, корегувальна, контролю та самоконтролю, взаємодії у системі „викладач – студент”, самоорганізації, орієнтувально-професійна, стимулювальна. Протягом усього періоду професійної підготовки комплект силлабусів з різних дисциплін утворює своєрідний компендіум професійно зорієнтованих знань та умінь, що складає підґрунтя для цілісного розуміння місця загальнопедагогічних дисциплін у контексті завдань професійної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гитман М. План-проспект курса для студентов, или Что такое syllabus / М. Гитман, О. Гитман // Высшее образование в России. – 2007. – № 10. – С. 43 – 48.

2. Качалова Л. П. Организация самостоятельной работы студентов по педагогическим дисциплинам с использованием силлабуса / Л. П. Качалова // Гуманитарные науки. – 2017. – № 2. – С. 36 – 39.

3. Нурманбетова Д. Н. Методические рекомендации по разработке Силлабусов / Д. Н. Нурманбетова, Л. В. Нефедова. – Изд. третье, перераб. и доп. – Астана : ЕНУ имени Л. Н. Гумилева, 2011. – 40 с.